

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงใจ ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ในทางพระพุทธศาสนา นักการศึกษาว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคคล ตราบใดที่บุคคลนั้นยังไม่บรรลุเป็นพระอรหันต์ ตราบนั้นก็จะต้องศึกษาอบรมตลอดไปเรียกว่า เป็น "เสขะ" คือผู้ยังต้องศึกษา เมื่อสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วจึงเรียกว่าเป็น "อเสขะ" คือผู้ไม่ต้องศึกษา คือ สำเร็จการศึกษา

การจัดการศึกษาในทางพระพุทธศาสนายึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าที่จะเป็นการเรียนการสอนในทางทฤษฎี เมื่อกล่าวในเชิงบริหารต้องยอมรับว่าพระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษาอบรม เพื่อพัฒนาบุคคลากรเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษา

พระพุทธศาสนาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการและวุฒิภาวะของผู้ศึกษา โดยการที่พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนของบุคคลเข้ากับบัวสี่เหล่า และทรงจำแนกประเภทของบุคคลที่จะเข้ารับการศึกษอบรมตามจริต ๖ ที่สำคัญคือ พระพุทธองค์ทรงมีพระประสงค์จะให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า "ตมฺเหหิ กิจฺจํ อาตปฺปํ อุกฺขตาโร ตถาคตา" แปลว่าเธอทั้งหลาย ต้องทำความเพียรเผากิเลสเอง พระตถาคตเจ้าเป็นผู้แต่ผู้บอกทาง

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ เป็นคนเก่งดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมั่นคงก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับการสถาปนาจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ เพื่อให้เป็นที่ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ จึงได้กำหนดพันธกิจให้

สอดคล้องกับพระราชปณิธานของพระองค์ พระผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัย กล่าวคือผลิตบัณฑิต วิจัย และพัฒนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ตลอดจนการทํานุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรพุทธ ศาสตร์บัณฑิต โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ให้ม ีความรู้เกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาการสมัยใหม่สำหรับนำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์ต่าง ๆ อันจะอำนวยประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต ตลอดจนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และพัฒนาสังคม เสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมดุลใน ด้านภาคสังคม จิตใจ และปัญญา

สำหรับพันธกิจในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนา และบริการวิชาการแก่ สังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการ ของคณะสงฆ์ในทุก ๆ รูปแบบ รวมทั้งการจัดหลักสูตรและการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพระสงฆ์และ บุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีศักยภาพในการธำรงรักษา และเผยแผ่หลักคำสอน และเป็นแกน หลักในการพัฒนาจิตใจของประชาชน

การจัดให้มีการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.) นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการให้แก่สังคม โดยมีจุดมุ่งหมายในอันที่จะช่วยสนองงานคณะสงฆ์ ในการให้การศึกษาอบรมในส่วนที่เป็น การบริหารกิจการของคณะสงฆ์ หลักสูตรดังกล่าวได้รับความสนใจจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการด้วย ความคาดหวังว่าจะสามารถนำวิชาการในด้านการบริหารจัดการ ไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการสนองงานกิจการของคณะสงฆ์อีกมิติหนึ่งด้วย

ในสถานการณ์สังคมปัจจุบันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคม นับวันที่จะสลับ ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาของคณะสงฆ์ในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ยังมีความ สลับซับซ้อนมากขึ้น ภาควิชาการรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัยได้ตระหนักถึงปัญหาที่จะมีผลกระทบต่อคณะสงฆ์ จึงได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยมีวัตถุประสงค์ในอันที่จะสนองงานกิจการคณะสงฆ์ดังที่กล่าวมา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อ การเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพื่อทราบปัญหาอันเกิดจากการจัดการเรียนการสอนด้วยหวังว่าผลที่ได้จากการ ศึกษาจะช่วยให้ได้ข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงในด้านเหตุผล และความคาดหวังของผู้ที่ศึกษา

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อนำไปเสนอเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้สอดคล้องและครอบคลุม กิจการของคณะสงฆ์ทุก ๆ ด้านต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตร ป.บส. ของพระสังฆาธิการ
- ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตร ป.บส. จำแนกตาม สถานภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๓ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น ในที่นี้ หมายถึง ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ได้แก่ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์สังกัด มหานิกายในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ตั้งแต่ระดับเจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล, เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตร หมายถึง ประมวลประสบการณ์ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัยได้จัดให้แก่นักศึกษา ประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียน องค์ความรู้ทางทฤษฎี และ ตัวอย่างของวิชาแกน วิชาเฉพาะสาขา วิชารวม ทั้งแนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอน การ ประเมินผล

หลักสูตร ป.บส. หมายถึงหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ระดับ ประกาศนียบัตร ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยการทบทวนเอกสารจากเอกสาร ตำรา และผลงานที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นด้านความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อ การเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วยด้าน ๓ ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียน การสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

๑.๔.๒. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัย คือ หน่วยงานที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในส่วนกลางและปริมณฑล ซึ่งมีพระนักศึกษาเข้ามาศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๒ โดยมีภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๑.๔.๓. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือพระนักศึกษาที่เป็นพระสังฆาธิการกร ระดับเจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล, เจ้าอาวาส, รองเจ้าอาวาส, และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่กำลังศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ที่หน่วยวิทยบริการของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๒ จำนวน ๖ แห่ง คือ

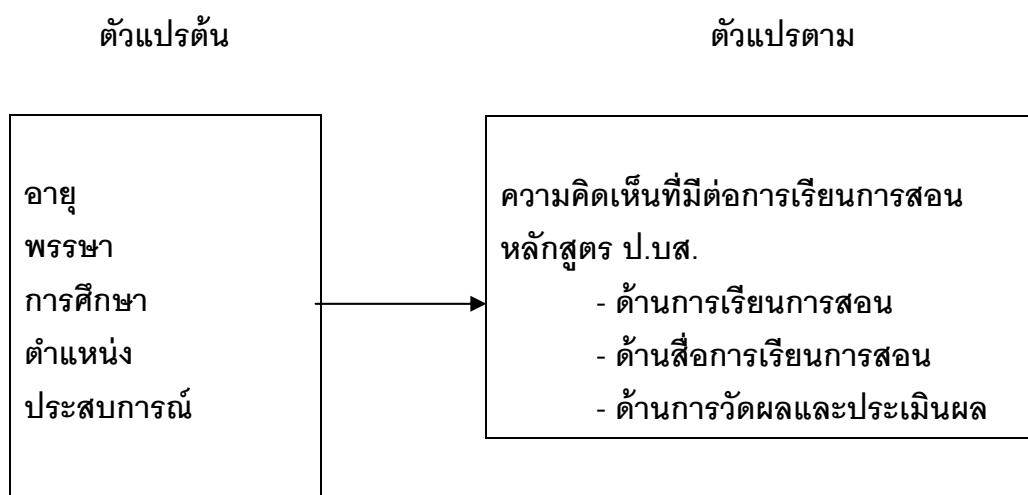
ที่	หน่วยวิทยบริการ	จำนวนประชากร
๑	วัดหลวงสถธรรมกายาราม จังหวัดราชบุรี	๒๔ รูป
๒	วัดป่าเรไรย์ จังหวัดสุพรรณบุรี	๖๐ รูป
๓	วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี	๓๗ รูป
๔	วัดไผ่ล้อม จังหวัดจันทบุรี	๓๐ รูป
๕	วัดอินทาราม จังหวัดชลบุรี	๕๕ รูป
๖	วัดป่าประดู่ จังหวัดระยอง	๓๔ รูป
รวม		๒๔๐ รูป

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

- ๑.๕.๑ พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
- ๑.๕.๒ พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
- ๑.๕.๓ พระสังฆาธิการที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
- ๑.๕.๔ พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
- ๑.๕.๕ พระสังฆาธิการที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

๑.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๓ ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ดังปรากฏในแผนภูมิที่ ๑.๑

แผนภูมิที่ ๑.๑ : กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของพระนักศึกษา (พระสังฆาธิการ) โดยจำแนกเป็น อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การปกครองคณะสงฆ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๓ ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ได้ทราบความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตร ป.บส.
๒. ได้ทราบข้อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตร ป.บส. จำแนกตามสถานภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม